

แหล่งเรียนรู้ในตำบลหัวไผ่

1. แหล่งเรียนรู้ทางศาสนาและประเพณี

ตำบลหัวไผ่มีงานประจำปี ประกอบด้วย งานบางกระเจ็ด เฉลิมพระเกียรติจัดขึ้นในช่วงวันที่ 16-17 มกราคมของทุกปี งานนมัสการหลวงพ่อกว วัดตะโหนด งานนมัสการหลวงพ่อกิน วัดธรรมสังเวช รวมทั้งการจัดงานประเพณีในวันสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา ทั้งนี้ ตำบลหัวไผ่มีวัด จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1.1 วัดตะโหนด

ภาพที่ 2 วัดตะโหนด

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วัดตะโหนด ตั้งอยู่เลขที่ 84 หมู่ที่ 4 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัด 42 ไร่ 24 ตารางวา มีอาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง 7 เมตร ยาว 13.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2419 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง 28 เมตร ยาว 49 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2519 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้มีฌาปนสถาน 1 หลัง หอระฆัง 1 หลัง กุฏิเจ้าอาวาส 1 หลัง วัดตะโหนด ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2434 เดิมวัดนี้เป็นวัดร้างสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาหลวงพ่อน้อยซึ่งเป็นฆราวาส

มาจากที่อื่น มาเที่ยวแล้วเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่เหมาะสมแก่การเป็นสถานที่แสวงหา ความสงบจึงได้ชักชวนอุบาสก อุบาสิกา สร้างเป็นวัดขึ้นและได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุปกครองดูแลการก่อสร้างจนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั้งในและนอกเขต เป็นที่รู้จักทั่วไปในนามว่า "หลวงพ่อน้อย" เพราะมีปฏิปทานเป็นที่น่าเคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนจึงได้แต่งตั้งเจ้าอาวาสเป็นองค์แรกของวัดนี้ ชื่อ "ตะโหนด" น่าจะมาจากตาลโหนดซึ่งมีมากบริเวณนี้ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2493 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 30 เมตร ยาว 30 เมตร การบริหารการปกครอง มีเจ้าอาวาส คือ พระครูอธิการชะโอด สทธาธิโก

นมัสการหลวงพ่อก้าว ณ วัดตะโหนด

ภาพที่ 3 งานปิดทองฝังลูกนิมิต ณ วัดตะโหนด

ที่มา : <https://thaitimeonline.com/content0505086101/>

วัดตะโหนด ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างเป็นวัดอย่างถูกต้องได้ เมื่อปี 2391 ซึ่งตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ว่ากันว่าอายุจริงของวัดนี้น่าจะมากกว่าที่บันทึกเอาไว้ เพราะเคยมีสภาพเป็นวัดร้างมาก่อน สังเกตได้จากสภาพโบสถ์ หลังเก่าที่ยังคงเหลือซากปรักหักพังหลงเหลืออยู่โดยโครงสร้างเป็นอาคารไม้ทั้งหลังเหตุผล ที่ตั้งชื่อว่า วัดตะโหนด เนื่องจากบริเวณที่ตั้งเป็นดงต้นตาลโหนด

ปัจจุบันยังมีให้เห็นอยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก จัดเป็นวัดที่มีพื้นที่กว้างขวางถึง 42 ไร่ แต่ก็ไม่ได้มีสิ่งก่อสร้างอะไรที่ใหญ่โตมากเกินความจำเป็นในการปฏิบัติภารกิจทางศาสนา เจียบสงบ ไม่พลุกพล่านโดยที่ดินบริเวณวัดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนมีคลองโพธิ์ชัยไหลผ่านจุดเด่นของวัดตะโหนดเห็นจะหนีไม่พ้นวิหารเป็นศาลาที่ประดิษฐานหลวงพ่อบุญซึ่งเป็นที่เคารพบูชาและเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ปางพระปาลีไลย์ เดิมวิหารไม่ได้รูปทรงแบบที่เห็นในปัจจุบัน ทำเป็นลักษณะอาคารกันแดด และลมธรรมดา หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าศาลาติน หลังจากนั้นมีการเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นศาลาตรีมุขแต่ต่อมาพระครูสุนทรพัฒนโกศลได้หารือกับชาวบ้านปรับปรุงใหม่ให้งดงามอลังการ โดยเรียกชื่อว่า ปรารงค์ประดิษฐานเนื่องจากรูปทรงคล้ายพระปรารงค์

หลวงพ่อบุญเป็นพระพุทธรูปที่ชาวบ้านตำบลหัวไผ่ และย่านใกล้เคียง ให้ความเคารพนับถือ ในแต่ละวันมักมีประชาชน และผู้มีจิตศรัทธาแวะเวียนมากราบไหว้ขอพร และบนบานศาลกล่าวอยู่เสมอในทุก ๆ ปี จะมีการจัดงานปิดทองประจำปีเพราะเชื่อว่าการทำบุญปิดทองฝังลูกนิมิตได้บุญมาก

1.2 วัดธรรมสังเวช

ภาพที่ 4 วัดธรรมสังเวช
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วัดธรรมสังเวช ตั้งอยู่เลขที่ 1 หมู่ที่ 8 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 25 ไร่ 3 งาน 16 ตารางวา อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง 12 เมตร ยาว 18 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2455 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง 14 เมตร ยาว 38 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2529 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมทรงแจกมุม กุฏิสงฆ์ จำนวน 1 หลัง เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ 1 หลัง วิหาร กว้าง 8 เมตร ยาว 8 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. 2523 ศาลาอเนกประสงค์ กว้าง 15 เมตร ยาว 18 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2531 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก นอกจากนี้ มีฌาปนสถาน 1 หลัง กุฏิเจ้าอาวาส 1 หลัง หอฉัน 1 หลัง ปูชนียวัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ ปางสมาธิ ขนาดหน้าตักกว้าง 45 นิ้ว วัดธรรมสังเวช ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2419 แต่เดิมเรียกว่า วัดตากแดด เพราะเหตุว่าตั้งอยู่ริมคลองธรรมชาติส่วนคำที่เรียกว่าวัดตากแดด เพราะเหตุว่าในสมัยก่อนเป็นการก่อสร้างคือเรือนมุงแถบเดียวหรือที่เรียกว่า เเพง แดดจึงส่องได้ทั้งช่วงเช้าและช่วงบ่าย เป็นที่สังเวชของประชาชนที่ผ่านไปมาอย่างยิ่ง ต่อมาเวลาล่วงเลยไปได้ประมาณ 9 ปี พระอาจารย์ภู ได้มรณภาพลงทำให้วัดตากแดด ห่างจากพระสงฆ์พ่อหลี่ แม่ก๊ี้ ปิยะชน ได้เป็นผู้นำพาอุบาสก อุบาสิกา ช่วยกันทำนุบำรุงรักษาวัดตากแดดไว้ และได้ปรึกษากันว่าควรจะต้องตั้งชื่อวัดกันเสียใหม่เอาคำว่าสังเวชไว้ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจจึงให้ชื่อใหม่ว่า "วัดธรรมสังเวช" ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ.2450 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 12 เมตร ยาว 18 เมตร การบริหารและการปกครองมีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระครูพิทักษ์ธรรมสาร

นมัสการหลวงพ่อกิน ณ วัดธรรมสังเวช

ภาพที่ 5 หลวงพ่อกิน ณ วัดธรรมสังเวช

ที่มา : <https://thaitimeonline.com/content0505086101/>

วัดธรรมสังเวช เดิมมีชื่อว่า “วัดตากแดด” เคยเป็นวัดร้างตั้งอยู่ริมคลองโพธิ์ชัย สันนิษฐานว่าสร้างมาตั้งแต่ปี 2419 หรือราว 143 ปีมาแล้ว ซึ่งตรงกับสมัยต้นรัชกาลของล้านเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มาหรือสาเหตุที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดตากแดด” เนื่องจากชาวบ้านย่านนี้มีฐานะยากจน แต่เปี่ยมไปด้วยจิตศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงสร้างวัดกันแบบตามมีตามเกิด กล่าวคือสร้างเป็นเพิง (ชาวบ้านเรียกเพิงหมาแหงน) ทำกันแบบง่าย ๆ ประหยัดทุนทรัพย์ และใช้วัสดุเท่าที่หาได้ในท้องถิ่นมาก่อสร้างซึ่งเป็นเรือนแบบมุงหลังคาตื้นเดียว จึงไม่อาจบังแดดบังฝนได้ ไม่ว่าจะช่วงเวลาไหน แดดจะต้องส่องเข้าไปในบริเวณวัดตลอดทั้งวัน การปฏิบัติศาสนกิจจึงต้องดำเนินไปเสมือนอยู่ท่ามกลางแดด ชาวบ้านจึงเรียกกันจนติดปากว่า “วัดตากแดด” หลังจากพระอาจารย์ภู ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก จึงระดมชาวบ้านมาร่วมกันบูรณะวัด ด้วยการขุดสระน้ำขนาดใหญ่เพื่อเก็บน้ำเอาไว้ใช้ใน ช่วงฤดูแล้งปรากฏว่าพบพระพุทธรูปจมอยู่ใต้ดินจึงช่วยกันอัญเชิญขึ้นมาประดิษฐานโดยพร้อมใจนานานามว่า “หลวงพ่อกิน” ถือเป็นพระพุทธรูป ที่ชาวบ้านให้ความเคารพกราบไหว้โดยเชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์มาก ดังนั้นทุกปีจะมีประเพณีจัดงานปิดทองหลวงพ่อกิน

ที่ถือเป็นงานใหญ่ของตำบลหัวไผ่ หลวงพ่อหิน เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่ หน้าตักกว้าง 3 ศอก ปางมารวิชัย ศิลปะสมัยละโว้หรือลพบุรี เป็นพระพุทธรูปเนื้อหินปนทราย งดงามมาก จะมี การจัดงานเหมือนเช่นเดียวกับหลวงพ่อบุญปิดทองประจำปีเพราะเชื่อว่า การทำบุญปิดทอง ฝังลูกนิมิตได้บุญมาก

1.3 วัดโพธิ์ชัย

ภาพที่ 6 วัดโพธิ์ชัย

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วัดโพธิ์ชัย ตั้งอยู่บ้านโพธิ์ชัย หมู่ที่ 10 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 21 ไร่ 2 ตารางวา มีอุโบสถ กว้าง 7 เมตร ยาว 18 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2496 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ศาลาการเปรียญ กว้าง 18 เมตร ยาว 32 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2529 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น หอสวดมนต์ กว้าง 14 เมตร ยาว 20.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2554 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน 7

หลัง เป็นอาคารไม้ 2 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 2 หลัง อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 3 หลัง วิหาร กว้าง 6 เมตร ยาว 18 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สร้างเมื่อ พ.ศ. 2526 ศาลา อเนกประสงค์ กว้าง 12 เมตร ยาว 22 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2543 เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้ นอกจากนี้มีฌาปนสถาน 1 หลัง โรงครัว 1 หลัง เรือนเก็บพัสดุ 1 หลัง กุฏิเจ้าอาวาส 1 หลัง ปู ชนีย์วัตถุ มีพระประธานประจำอุโบสถ พระปางสมาธิ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2490 พระประธาน ประจำศาลาการเปรียญปางสมาธิ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2529 ปูชนีย์วัตถุอื่นๆ อนุสาวรีย์พระวินัยธรรม กิ่งสุวรรณ (หลวงพ่อกิ่ง) รูปเหมือนพระครูนิยุตติธรรมศาสน์ (หลวงพ่อกแ ฐาปโน) อยู่ในวิหาร มณฑป วัดโพธิ์ชัย ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2346 ในสมัยที่พระวินัยธรรม กิ่งสุวรรณ เป็นเจ้าอาวาส เดิม ท่านจะทำให้วัด เป็นเกาะกลางน้ำ เนื่องจากมีคลองโพธิ์ชัย และคลองสามเกลียวล้อมรอบทั้งสาม ด้าน แต่ไม่สำเร็จ จึงได้เปลี่ยนมาบูรณะถาวรของวัดขึ้นแทนของเดิมที่ชำรุด เนื่องจากวัดตั้งอยู่ริม คลองโพธิ์ชัย จึงตั้งชื่อวัดว่า "วัดโพธิ์ชัย" ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2493 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 7 เมตร ยาว 14 เมตร การบริหารและการ ปกครอง มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระมหาภุชงค์ สิริปัญญา

1.4 วัดสามเกลียว

ภาพที่ 7 วัดสามเกลียว

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วัดธรรมจักร (สามเกลียว) ตั้งอยู่เลขที่ 99 บ้านสามเกลียว หมู่ที่ 1 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 32 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา มีอาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ กว้าง 15 เมตร ยาว 22 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2474 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กศาลาการเปรียญ กว้าง 12.90 เมตร ยาว 22.93 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอสวดมนต์ กว้าง 12 เมตร ยาว 16.50 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2523 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก กุฏิสงฆ์ จำนวน 9 หลัง เป็นอาคารไม้ 7 หลัง อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 หลังนอกจากนี้ มีฌาปนสถาน 1 หลัง หอระฆัง 1 หลัง หอกลอง 1 หลัง กุฏิเจ้าอาวาส 1 หลัง วัดธรรมจักร ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2442 แต่เดิมเรียกว่า วัดสามเกลียว เป็นวัดเก่าแก่ตั้งอยู่กลางป่า มีลำคลองธรรมชาติผ่าน ชื่อว่า "คลองสามเกลียว" ซึ่งมีลักษณะคดเคี้ยวไปมาถึงสามเหลี่ยม จึงทำให้มีการเรียกขานบ้านบริเวณนั้นว่า "บ้านสามเหลี่ยม" และมีการเปลี่ยนแปลงเป็น "สามเกลียว" หรืออีกนัยหนึ่งสันนิษฐานว่า ชื่อสามเกลียวอาจจะมาจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในถิ่นนี้ มีการทะเลาะเบาะแว้งกัน และมีภิกษุสามรูปช่วยประสานให้ชาวบ้านมีความกลมเกลียวกันจึงเรียกว่าสามเกลียว จากการเล่าสืบต่อกันมา วัดน่าจะเริ่มก่อสร้างราว พ.ศ. 2409 เรียกกันว่าวัดสามเกลียวตามชื่อคลอง ต่อมาจึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดธรรมจักร ประมาณปี พ.ศ. 2409 ตามรูปเหมือนหลวงพ่อโสภณธรรมจักร อดีตเจ้าอาวาสที่ชาวบ้านนับถือ ได้รับพระราชทาน วิสุคามสีมา เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2474 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 15 เมตร ยาว 22 เมตรการบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ พระอมรเทพ จิตฺตมโฆ

1.5 วัดข่อยสังฆาราม

ภาพที่ 8 วัดข่อยสังฆาราม
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วัดข่อยสังฆาราม ตั้งอยู่เลขที่ 13 ตำบลหัวไผ่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินที่ตั้งวัดมีเนื้อที่ 24 ไร่ มีอุโบสถ กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2530 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก มีศาลาการเปรียญ กว้าง 10 เมตร ยาว 32 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2529 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น กุฏิสงฆ์ จำนวน 18 หลัง เป็นอาคารไม้ 5 หลัง ครึ่งปูนครึ่งไม้ 6 หลัง อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 หลัง ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน 1 หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก 1 หลัง นอกจากนี้ มีฌาปนสถาน 1 หลัง เรือนเก็บพัสดุ 1 หลัง วัดข่อยสังฆาราม ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2340 ชาวบ้านเรียกสั้นๆ ว่าวัดข่อย ต่อมาได้มีนายโพธิ์ นางขาว ผลิอรุณ และนายอู่ นางเป้า ผลิอรุณ บริจาคที่ดินที่ติดต่อกับที่วัดเพิ่มเติมและเปลี่ยนชื่อเป็น "วัดข่อยสังฆาราม" ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2538 เขตวิสุงคามสีมา กว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร การบริหารและการปกครอง มีเจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ พระอธิการชะลอ ชลปญโญ

2. แหล่งเรียนรู้การทำขนมกงบ้านหัวไผ่

2.1 ความเป็นมาของขนมกงบ้านหัวไผ่

ฉายาขนมกงพันปีได้มาจากสมาชิกกลุ่มทำขนมกงบ้านหัวไผ่ จังหวัดสิงห์บุรี จะต้องอาศัยเวลานานหลายปีจนเป็นผู้สูงวัยที่นับอายุรวมได้พันปี นายสมคิด เกิดกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 9 ตำบลหัวไผ่บอกว่า ในอดีตชาวบ้านในพื้นที่ทำนาเป็นอาชีพหลัก ทำให้รายได้ไม่เพียงพอ ประกอบกับคนในชุมชนมีคนทำขนมกงได้ ชาวบ้านจึงรวมกลุ่มทำขนมกงจำหน่ายเพื่อเป็นการอนุรักษ์ ขนมโบราณให้คงอยู่ ซึ่งก็รวมกลุ่มมา 20 ปีแล้ว ขนมกงเป็นขนมโบราณที่ใช้ในพิธีมงคลต่าง ๆ ทั้งประเพณีสารทเดือนสิบ พิธีแต่งงาน ซึ่งมีความหมายหมายถึงการหมุนไปข้างหน้า การก้าวไปข้างหน้า เช่นเดียวกับ พระธรรมจักรเนื่องจากรูปร่างของขนมที่คล้ายวงกลมหรือวงจักรจึงมีอีกชื่อว่าขนมกงเกวียน การรวมกลุ่มทำขนมกงยังช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำ และเป็นการสร้างความสามัคคีสร้างความสุขให้กับผู้สูงวัยได้มาพบปะกันและอีกทั้งหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนด้วยขนมกง ใช้วัตถุดิบในการทำไม่มาก แต่ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน โดยวัตถุดิบที่ใช้ มีน้ำตาลมะพร้าว แป้งข้าวเหนียว น้ำกะทิ ถั่วเขียว

ภาพที่ 9 การเตรียมเมล็ดถั่วเขียว และถั่วเหลือง

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 10 เมล็ดถั่วหลังนำไปตากแห้ง

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2.2 ขั้นตอนการทำขนมกง

1. นำน้ำกะทิ น้ำตาลทราย น้ำตาลปีบ ผสมเข้าด้วยกันและยกขึ้นตั้งไฟโดยใช้ไฟอ่อน พอน้ำตาลละลาย เคี่ยวต่อประมาณ 5 นาที

ภาพที่ 11 การผสมน้ำกะทิ น้ำตาลทราย และน้ำตาลปีบ

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2. ใส่ถั่วเขียวแล้วกวนให้เข้ากันหลังจากนั้นใส่งาขาวคั่ว และกวนต่อพอชั้นยกลง และพักไว้ให้เย็น

3. ปั้นส่วนผสมเป็นเส้นกลมยาว ประมาณ 3-4 นิ้ว จับปลายขนมชนกัน ให้เป็นรูปร่างกลม แล้วปั้นเป็นเส้นยาว คลึงให้กลม ตัดให้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางพอดีกับวงกลม วางไขว้กัน เป็นรูปกากบาท

ภาพที่ 12 การปั้นส่วนผสมขนมกง
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2.3 วิธีทำแป้งสำหรับชุบ

1. ผสมแป้งสาลี เกลือป่น น้ำมันพืช ค่อย ๆ เติมน้ำเปล่า นวดให้แป้งจับตัวเป็นก้อน
2. เติมน้ำเปล่าที่เหลือ ละลายให้เป็นเนื้อเดียวกัน
3. นำขนมกงที่ปั้นไว้ ชุบลงในน้ำแป้งนำใส่ลงทอดในน้ำมันพืชใช้ระดับไฟปานกลางทอด จนสุกเหลือง ตักขึ้นพักให้สะเด็ดน้ำมัน

ภาพที่ 13 การศึกษาการทำขนมกง
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

3. แหล่งเรียนรู้การจักสาน กลุ่มจักสานบ้านหัวไผ่

3.1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มจักสานบ้านหัวไผ่

จากการศึกษาการทำเครื่องจักสานไม้ไผ่และหวายที่มีความเกี่ยวข้องกับคนในตำบลหัวไผ่ มีสิ่งแวดล้อม ภูมิวิธี วัสดุ มีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ต่อมาได้จัดตั้งเป็นกลุ่มจักสานขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยมีครูศิลป์จางานค์ กลีบทอง และครูช่างสำรวย เป็นผู้ต่อยอด ทำให้ภูมิปัญญาการจักสานของตำบลหัวไผ่มีชื่อเสียง และยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน

ภาพที่ 14 กลุ่มจักสานบ้านหัวไผ่
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 15 สินค้าจักสานบ้านหัวไผ่
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

โดยปัจจุบันมีสมาชิกที่เป็นกลุ่มคนผู้สูงอายุ และกลุ่มแม่บ้านที่ว่างเว้นจากการทำนา จึงมาทำงานรวมกลุ่มจักสานเป็นกระเปาะหูหิ้ว ซึ่งสามารถจำหน่ายใบละหลักร้อยหลักพัน โดยมีสมาชิกกลุ่มจักสานจำนวนทั้งหมด 12 คน มีการทำการจักสานอย่างสม่ำเสมอให้ได้คนละ 1 - 2 ชิ้นต่อเดือน โดยส่วนใหญ่เน้นการจักสานในรูปแบบ ลวดลาย และสีสันทันแบบเดิม เช่น 1) ตะกร้า

ชาแมงมุม ซึ่งเป็นรูปแบบตะกร้าทรงโบราณจากตำบลมหาสอน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี มีการพัฒนาให้มีสีสัน และลวดลาย ที่ทันสมัยมากขึ้น 2) ตะกร้าจักสานตามรูปแบบที่ชุมชนนำมา สอน และเผยแพร่ 3) ตะกร้าที่ออกแบบและพัฒนาารูปแบบ ลวดลาย สีสันให้แปลกตา และ ทันสมัย ให้ยังคงมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 16 ตะกร้าชาแมงมุม
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 17 สินค้าจักสานกระเป๋
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 18 ตะกร้าจักสานลายดอกไม้

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 19 การศึกษาการจักสานตะกร้า ณ บ้านหัวไผ่

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

3.2 วิธีการจักสานบ้านหัวไผ่

จากการลงพื้นที่ศึกษาดูงานนักศึกษาได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจนรู้วิธีการจักสานมาอย่างคร่ำ ๆ โดยมีวิธีการทำดังนี้

1. นำไม้ไผ่มาเหลาให้เป็นก้านเล็ก ๆ แล้วนำมาชุบสีเพื่อใช้เป็นลวดลาย

ภาพที่ 20 หวายที่เหลาแล้ว
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2. นำไม้ไผ่ที่เหลาไปตากให้แห้ง เสร็จแล้วนำไม้ที่เหลาชุบสีมาขึ้นรูปเป็นแท่ง ๆ

3. นำหวายมาเหลากับเลียด ให้เป็นเส้น เล็ก ๆ โดยเริ่มจากรูใหญ่ไล่มาจนถึงรูเล็ก ตามที่เราต้องการแล้วนำมาถักเข้ากับไม้ที่ขึ้นรูปเตรียมไว้ โดยกระเปาะที่ทำจากหวายนั่นอาจจะใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือนหรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับลวดลายที่ทำ (สุนทร เหล่าเจริญ 2565)

ภาพที่ 21 อุปกรณ์สำหรับเหลาหวายเรียกว่า “เลียด”

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

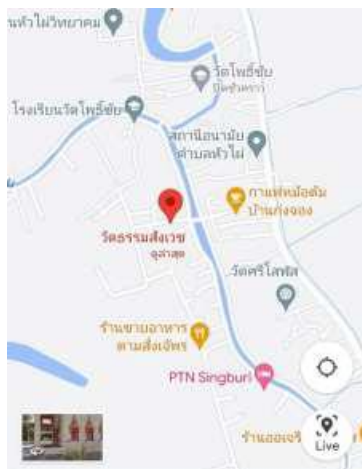
ภาพที่ 22 การศึกษาการจักรสานตะกร้า ณ บ้านหัวไผ่
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

4. แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดธรรมสังเวช

4.1 ประวัติความเป็นมา

วัดธรรมสังเวชได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้โครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อให้ประชาชนในตำบลหัวไผ่มีการเป็นอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ในการดำรงชีวิต และเปิดสอนให้กับชุมชนของตนเองและชุมชน ในพื้นที่ข้างเคียงได้เข้ามาศึกษา เรียนรู้โดยมีหลวงพ่อบรรจงเป็นผู้จัดทำศูนย์การเรียนรู้โครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ภาพที่ 23 แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดธรรมสังเวช
ที่มา : Google map

4.2 ความคิดริเริ่มในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

โดยเริ่มจากที่เจ้าอาวาสวัดธรรมสังเวช ชาวบ้านนิยมเรียกท่านว่า อาจารย์จง ท่านได้ทำคุณประโยชน์แก่วัดมากมาย จนเป็นที่ยกย่องน่านับถือ ท่านได้มีความคิดว่า เวลาที่เหลืออยู่จะทำประโยชน์อะไรให้กับสาธุชนได้บ้าง ทบทวนไปทบทวนมาก็เห็นว่านักเรียนสมัยปัจจุบัน เห็นแทบทุกวันที่มาโรงเรียนไม่ยอมที่จะช่วยเหลือตัวเอง เหมือนเด็กสมัยโบราณแม้แต่การมาโรงเรียนหรือ เพราะความเป็นห่วงของพ่อแม่ ทั้งที่โตแล้ว ต้องอาศัยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย คอยมาส่ง มารับที่มาก็มีเป็นส่วนน้อย ซึ่งแตกต่างกับเด็กสมัยก่อน จึงคิดว่า จะช่วยพัฒนาบุคลากรของชาติให้เข้มแข็ง คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้อย่างไร เพื่อปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมบ้านนอก ซึ่งเต็มไปด้วยท้องไร่ ท้องนา จึงหาเสียงกับเด็กนักเรียนอนุบาลเมืองสิงห์บุรี ที่มาที่วัด เพื่อปลูกฝังศีลธรรมวัฒนธรรม เป็นครั้งคราว ระหว่างสัปดาห์ ได้ถามเด็กนักเรียนว่า

อยากทำไร่นาสวนผสมเกษตรอินทรีย์ ครอบคลุมตามแนวพระราชดำรินในหลวงใหม่ เด็กบางคนถามว่าเกษตรอินทรีย์ทำอะไร ก็บอกเด็กไปว่า ระบบการผลิต หรือการทำกินที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รักษาความสมดุลของธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี ใช้แต่ปุ๋ยหมัก มีใบไม้ใบหญ้าต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยโบราณไม่มีสารพิษตกค้างกินแล้วอายุยืน ร่างกายแข็งแรง ลดรายจ่าย มีแต่รายได้ ดูแลสิ่งแวดล้อมด้วย เด็กบอกทำ จึงได้ตัดสินใจใช้ปัจจัยที่ชาวบ้านทำบุญ ตัดสินใจไปขอซื้อที่ดิน ของคุณทองหยด อินทฤทธิ์ ที่อยู่ติดหลังวัดจำนวน 8 ไร่ 2 งาน 04 ตารางวา รวมทั้งหมด 9 ไร่จัดแบ่งเนื้อที่ออกเป็นสวน ๆ ทำนาส่วนหนึ่งปลูกไม้ผลประจำฤดูส่วนหนึ่งมาใช้งานก่อสร้างส่วนหนึ่งไม้ล้มลุกทั้งเชิงตั้งเชิงเตี้ยตลอดจนพืชสมุนไพรที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งคนและสัตว์ตลอดจนพืชในไร่นาสวนผสมก็ได้ ต่อมาจึงได้จัดงานบรวงสรวง แห่ลงเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ณ วัดธรรมสังเวช เป็นพิธีที่ชาวบ้านจะบูชาสิ่งศักดิ์เจ้าที่เพื่อเป็นการขอบคุณที่ช่วยดูแล ปกป้องรักษา และคุ้มครองบริเวณวัดธรรมสังเวช และเพื่อเสริมสิริมงคลให้กับวัดธรรมสังเวช ชาวบ้าน พุทธศาสนิกชน ที่อาศัยอยู่ในตำบลหัวไผ่

ภาพที่ 24 งานบรวงสรวง ณ วัดธรรมสังเวช
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

4.3 เป้าหมายและวัตถุประสงค์

อยากได้กลุ่มบุคคลที่ทำกินจริง ๆ ทำกินแล้วแบ่งปันให้เพื่อนรวมกลุ่มที่ไม่ได้ทำพินิจเดียวกันเหลือกินแล้วจึงขายนำรายได้เลี้ยงตัวเองเลี้ยงครอบครัวแล้วแบ่งปันให้ตามความเหมาะสม

ไม่ให้ผิดไปจากวัตถุประสงค์ส่วนกลุ่มบุคคลมีนักเรียนนักศึกษาผู้ปกครองของนักเรียนผู้ไม่มีที่ทำกินและผู้สนใจทำกินฟรีจนกว่าจะถึง 5 ปีเข้าปีที่ 6 แล้วแบ่งปันให้วัดปีละ 1,000 บาท เพื่อไม่ให้โลกภายนอกตีเตียน เพราะที่ดินแปลงนี้ถวายเป็นที่กลบนา คือที่ซึ่งมีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดตามที่ตกลงไว้ส่วนแผ่นดินมอบให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของเด็กนักเรียนและประชาชนที่สนใจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ

1. เพื่อปลูกจิตสำนึกพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรมืออาชีพ
2. เพื่อปลูกจิตสำนึก สร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่สนใจในภาคการเกษตรโดยจัดให้เป็นฟาร์มฝึกทักษะให้กับนักเรียน
3. เพื่อแก้ความไม่รู้ ความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย
4. เพื่อความมั่นคง ยั่งยืน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ในการดำรงชีวิต
5. เพื่อนำผลผลิตที่ได้ไปสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันนักเรียน
6. เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกร ประชาชนทั่วไปที่สนใจ

4.4 การใช้พื้นที่ทำการเกษตร

1. การผลิตและการใช้ปุ๋ยหมัก จากใบไม้ที่ร่วงลงมาจากต้นไม้ที่อยู่ในบริเวณวัดเดิมวัดธรรมสังเวชเป็นวัดที่มีความร่มรื่น มีต้นไม้ล้อมรอบบริเวณวัดทำให้เจ้าอาวาส ท่านเกิดความคิดที่จะทำปุ๋ยจากใบไม้ที่ร่วงลงมา และท่านยังนำปุ๋ยหมักไปใช้กับต้นไม้ในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้วย นอกจากนี้ท่านยังได้นำปุ๋ยขายให้ชาวบ้าน เพื่อนำทุนมาต่อยอดในการทำศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 25 โรงทำปุ๋ยหมักของวัดธรรมสังเวช

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

สูตรปุ๋ยหมัก ประกอบด้วย เศษต้นไม้ใบหญ้า น้ำเปล่า และ มูลแพะ
ขั้นตอนการทำปุ๋ยหมัก

1. กวาดใบไม้แห้งมากองรวมกัน

2. โรยมูลแพะลงไปผสมกับใบไม้

3. กองปุ๋ยให้ไม่เกิน 2 เมตร

4. ดูแลรดน้ำกองปุ๋ยทุกวันในตอนเช้า

5. สังเกตกองปุ๋ยทุกวันว่าปุ๋ยที่หมักยังมีความชื้นอยู่ไหมหากปุ๋ยแห้งหรือเริ่มแห้งแล้ว ทุก 7 วัน ให้แทงรูลงไปใ้ในกองปุ๋ยระยะห่างระหว่างรู ประมาณ 40 เซนติเมตร เพื่อกรอกน้ำลงไปใ้ในกองปุ๋ยเพื่อเพิ่มความชื้น แล้วเติมอากาศเข้าไปเพื่อให้จุลินทรีย์ที่ต้องใช้อากาศจะทำให้ย่อยสลายได้ดียิ่งขึ้น

6. นับตั้งแต่วันแรกที่กองปุ๋ย ต้องดูแลต่อไปอีก 30 วัน จะได้ปุ๋ยหมักจากใบไม้แห้ง เมื่อสังเกตเห็นว่าปุ๋ยยุบตัวลงมาเหลือประมาณ 1 เมตร มีกลิ่นธรรมชาติไม่มีกลิ่นฉุนหรือเหม็นเปรี้ยวเนื้อปุ๋ยละเอียดดี แดกง่าย ร่วนซุย มีสีน้ำตาลเข้ม หรือสีดำ กรอกใส่ถุงกระสอบ ก็เป็น อันเสร็จสามารถนำไปใช้ได้

ภาพที่ 26 การกองใบไม้ทำปุ๋ยหมัก

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 27 การกวาดใบไม้เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

2. การปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ ในศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงนั้นท่านเจ้าอาวาสได้แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งในการทำนาด้วย โดยท่านเลือกที่จะปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ เนื่องจากข้างไรซ์เบอร์รี่ที่ท่านมองว่าเป็นข้าวที่มีประโยชน์มากกว่าข้าวขาวและยังมีสรรพคุณที่มีประโยชน์มากมาย ยังสามารถขายได้อีกด้วย นอกจากนี้เวลาเก็บเกี่ยวท่านก็จะขอความร่วมมือจากชาวบ้านมาช่วยกันเก็บเกี่ยวผลผลิตอีกด้วย

การเตรียมแปลงปลูกข้าว เป็นการเตรียมดินโดยใช้เครื่องมือทุ่นแรง ประกอบด้วย

1. การไถตะ คือ การพลิกหน้าดิน ตากดินให้แห้ง ตลอดจนเป็นการคลุกเคล้าฟางวัชพืช ลงไปในดิน เครื่องมือที่ใช้อาจเป็นรถไถเดินตามจนถึงรถแทรกเตอร์ แล้วปล่อยทิ้งไว้ประมาณ 1 สัปดาห์

2. การไถแปร คือ การไถครั้งที่สองหลังจากที่ไถตะและตากดินไว้แล้วระยะหนึ่งการไถครั้งนี้เพื่อจะพลิกดินกลับขึ้นมาอีกครั้งและทำให้สะดวกในการคราดต่อไป

3. การคราดหรือใช้ลูกทุบ คือ การกำจัดวัชพืช ตลอดจนการทำให้ดินแตกตัว และเป็นเทือกพร้อมที่จะปักดำหรือหว่านได้ ขั้นตอนนี้ต้องมีการขังน้ำไว้ระยะหนึ่งแล้ว เพื่อให้มีสภาพดินที่เหมาะสมในการคราด การใช้ลูกทุบหรือเครื่องไถพรวนจอบหมุน

การจัดการความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1. เนื่องจากการปลูกข้าวไรซ์เบอร์รี่ด้วยระบบเกษตรอินทรีย์ต้องใช้ปุ๋ยเคมี ดังนั้นการเลือกพื้นที่ปลูกที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์สูงตามธรรมชาติ จึงเป็นการเริ่มต้นที่ได้เปรียบ เพื่อที่จะรักษาระดับผลผลิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องรู้จักการจัดการดินที่ถูกต้อง และพยายามรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ให้เหมาะสมกับการปลูกข้าวอินทรีย์ให้ได้ผลดีและยั่งยืนมากที่สุดอีกด้วย

1.1. ไม่เผาตอซัง ฟางข้าว และเศษวัสดุอินทรีย์ในแปลงนา เพราะเป็นการทำลายอินทรีย์วัตถุ และจุลินทรีย์ในดินที่มีประโยชน์

1.2. ไม่นำชิ้นส่วนของพืชที่ไม่ใช้ประโยชน์โดยตรงออกจากแปลงนา แต่ควรนำวัสดุอินทรีย์จากแหล่งใกล้เคียงใส่แปลงนา ให้สม่ำเสมอที่ละเล็กละน้อย

1.3. เพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินโดยการปลูกพืชตระกูลถั่วในที่ว่าง บริเวณพื้นที่นาตามความเหมาะสม แล้วใช้อินทรีย์วัตถุที่เกิดขึ้นในระบบไร่นาให้เกิดประโยชน์ต่อการปลูกข้าว

1.4. ไม่ควรปล่อยที่ดินให้ว่างเปล่าก่อนการปลูกข้าวและหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าว แต่ควรปลูกพืชคลุมดินโดยเฉพาะพืชตระกูลถั่ว เช่น ถั่วเขียว ถั่วพุ่ม โสน เป็นต้น เน้นการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

1.5. ป้องกันการสูญเสียหน้าดินเนื่องจากการชะล้าง โดยใช้วัสดุคลุมดิน พืชคลุมดิน และควรมีการไถพรวนอย่างถูกวิธี

การเตรียมเพาะเมล็ดพันธุ์ข้าว

1. นำเมล็ดพันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่มาแช่ในน้ำสะอาดนาน 1 คืน (ไม่เกิน 12 ชั่วโมง) หากนำเมล็ดแช่นานเกิน พบว่าทำให้ข้าวเน่าเสียหาย เพาะไม่งอกได้ แล้วนำขึ้นมาแช่ต่อในน้ำเชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตราส่วนเชื้อสด 1 กิโลกรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ขยี้เอาเฉพาะสปอร์สีเขียว แช่นาน 30 นาทีและนำไปบ่มต่อเป็นเวลา 2 คืน

ภาพที่ 28 การเพาะปลูก
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

วิธีการปลูกแบบปักดำ

1. เพื่อสะดวกในการดำก่อนการปักดำ 1 อาทิตย์ ควรปล่อยน้ำเข้าแปลงเพื่อให้ดินนุ่ม เมื่อจะปักดำอาจจะบายน้ำออกให้เหลือ ประมาณ 10 ซม.
2. ใช้ต้นกล้าข้าวไรซ์เบอร์รี่อายุประมาณ 21 วัน
3. เมื่อปักดำต้องมีน้ำเพียงพอในแปลงนา คือประมาณ 10 ซม. แต่ไม่น้อยกว่า 5-7 ซม. และไม่เกิน 30 ซม. หรือสูงเกินต้นกล้าที่ปักดำอาจลอยน้ำได้
4. ระยะห่างของการปักดำคือ 25×25 ซม. หรือ 30×30 ซม. ขึ้นอยู่กับพื้นที่ดินถ้าดินดีควรดำห่างเพื่อป้องกันไม่ให้ต้นข้าวล้มทับกัน
5. การจับต้นกล้าสำหรับปักดำ ถ้าเป็นต้นกล้าแก่ให้จับ 1-2 ต้น
6. ควรปักดำให้รากจมดินประมาณ 2-3 ซม. ถ้าปักดำลึกจะทำให้ต้นข้าวแตกกอช้า แต่ถ้าปักดำตื้นต้นข้าวจะลอยน้ำ
7. ขณะปักดำให้บีบดินระหว่างหัวแม่มือและนิ้วชี้ให้แน่น เพื่อให้ข้าวเกาะยึดติดกับดิน
8. ควรปักดำให้เป็นแถว เพื่อง่ายต่อการดูแลและการกำจัดวัชพืช

วิธีการจัดการน้ำในแปลงนา

1. ทำคันดินให้มีความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร (วัดที่ฐาน) และสูงเกินกว่าระดับน้ำปกติ เพื่อป้องกันน้ำจากแปลงนาเคมีข้างเคียงที่จะไหลเข้ามาปนเปื้อน
2. ปลูกไม้พุ่มหรือไม้ยืนต้นบนคันนา เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในไร่นา และป้องกันการปนเปื้อนสารเคมี
3. ควบคุมระดับน้ำในระยะ 7 วันแรกหลังการปักดำ ให้มีความสูงเกือบท่วมต้นข้าว
4. เมื่อข้าวเริ่มแตกกอให้ปล่อยน้ำเข้านาและรักษาระดับน้ำที่ 15-20 ซม. ถ้าน้ำสูงเกินไปต้นข้าวจะแตกกอไม่ดี
5. เมื่อข้าวเริ่มตั้งท้องให้ระบายน้ำออกจากนา เหลือน้ำระดับเจือปน
6. ถ้าน้ำในแปลงนามีน้อย (เจือปน) จะทำให้หญ้าเกิดขึ้นเร็วในพื้นที่น่าน้ำฝน หากน้ำแห้งจะทำให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ไม่เต็มที่หรือชะงักการเจริญเติบโต แต่ถ้าอยู่ในเขตชลประทานควรสูบน้ำเข้าแปลงทุก 7 วัน

วิธีการเก็บเกี่ยวข้าว

เมื่อดอกข้าวบานและมีการผสมเกสรแล้วหนึ่งสัปดาห์ ภายในจะเริ่มเป็นแป้งเหลืองสีขาวในสัปดาห์ที่สองแป้งเหลวนั้นก็จะแห้งกลายเป็นแป้งค่อนข้างแข็ง และในสัปดาห์ที่สามแป้งก็จะแข็งตัวมากยิ่งขึ้นเป็น รูปร่างของเมล็ดข้าวกลิ้ง แต่ข้าวจะเก็บเกี่ยวได้ในสัปดาห์ที่สี่นับจากวันที่ผสมเกสร เมล็ดข้าวจะแก่พร้อมเก็บเกี่ยวได้หลังจากออกดอกแล้วประมาณ 28-30 วัน

วิธีการตากข้าวและการจัดเก็บผลผลิต

หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว นำมาตากบนลานตากข้าวเพื่อทำการลดความชื้นในเมล็ดข้าวให้ลดลงเหลือประมาณ 13 เปอร์เซ็นต์ หรือตากแดดประมาณ 3-5 แดด โดยในการตากข้าวควรให้เมล็ดข้าวโดนแดดอย่างทั่วถึงกัน แล้วทำการสูมวัดความชื้นอย่างทั่วถึง จึงนำมาบรรจุกระสอบจากนั้นให้นำกระสอบข้าวที่บรรจุเรียบร้อยแล้วเก็บในสถานที่ ๆ สะอาดปิดมิดชิด แยกจากข้าวขาวหรือข้าวชนิดอื่น ๆ เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

ภาพที่ 29 แปลงข้าวไรซ์เบอร์รี่

ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

3. การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชผักสวนครัวเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทุกที่จะต้องมีท่านเจ้าอาวาสมองว่า พืชผักสวนครัวเป็นสิ่งทีทุกบ้านควรปลูก เพราะเป็นผักที่ดูแลไม่ยากและสามารถหาซื้อเมล็ดพันธุ์ได้ง่าย และเป็นผักที่จำเป็นสำหรับทุกบ้าน ท่านอยากให้ชาวบ้านมีผักสวนครัวที่สามารถนำมาประกอบอาหารนำมารับประทานโดยที่ไม่ต้องซื้อกิน เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ในการปลูกผักสวนครัว ต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังนี้

1. การเลือกสถานที่หรือทำเลปลูก ควรเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุด อยู่ใกล้แหล่งน้ำและไม่ไกล จากที่พักอาศัยมากนักเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานด้านการปลูก การดูแลรักษาและสะดวกในการเก็บมา ประกอบอาหารได้ทันทีตามความต้องการ

2. การเลือกประเภทผักสำหรับปลูก ชนิดของผักที่จะปลูกควรคำนึงถึงการใช้เนื้อที่ให้ได้ประโยชน์มากที่สุด โดยการปลูกผัก มากชนิด ที่สุดเพื่อจะได้มีผักไว้บริโภคหลาย ๆ อย่าง ควรเลือกชนิดของผักที่เหมาะสม กับสภาพแวดล้อมและปลูกให้ตรงกับฤดูกาล ทั้งนี้ควรพิจารณาเปอร์เซ็นต์ความงอก ของเมล็ดพันธุ์ วันเสื่อมอายุ ปริมาณหรือน้ำหนัก โดยดูจากฉลากข้างกระป๋องหรือ ของที่บรรจุ เมล็ด พันธุ์ ซึ่งจะทำให้ทราบว่าเมล็ดพันธุ์นั้น ใหม่หรือเสื่อมความงอกแล้ว เวลาวันที่ผลิตถึงวันที่จะซื้อ ถ้ายิ่งนานคุณภาพเมล็ดพันธุ์จะลดลง

ฤดูกาลปลูกพืชผักสวนครัวที่เหมาะสม

1. ผักที่ควรปลูกในต้นฤดูฝน คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนกรกฎาคม ได้แก่ หอมแบ่ง ผักกาดเขียววางตุ้ง ผักบุ้ง คะน้า พริกต่าง ๆ มะเขือต่าง ๆ ผักกาดหัว ผักกาดหอม บวบ มะระ ฟักเขียว แพง แตงกวา ข้าวโพดหวาน ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม น้ำเต้า ถั่วพู ผักบุ้งจีน กระเจี๊ยบ

2. ผักที่ควรปลูกปลายฤดูฝน ผักใดที่ปลูกต้นฤดูฝนก็ปลูกได้ผลดีในปลายฤดูฝน ยิ่งกว่านั้นยังปลูกผักฤดูหนาวได้อีกด้วย เช่น กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กะหล่ำปม บร็อคโคลี่ ถั่วลันเตา หอมหัวใหญ่ แครอท แรดิช ผักชี ผักกาดเขียวปลี ผักกาดขาวปลี ผักกาดหอมห่อ ข้าวโพดหวาน แตงเทศ แตงโม พริกยักษ์ พริกหยวก ฟักทอง มะเขือเทศ ขึ้นฉ่าย

3. ผักที่ควรปลูกในฤดูร้อน ได้แก่ ผักที่ทนร้อนได้ดี และทนความแห้งแล้งพอสมควร ถึงแม้ว่าผักเหล่านี้จะทนร้อนและ ความแห้งแล้ง ได้ แต่ถ้าจะปลูกในฤดูร้อนผักบางอย่างก็ต้องรดน้ำเช้า-เย็น ต้องพรวนดินแล้วคลุมด้วยฟางข้าว เพื่อรักษาความชุ่มชื้นไว้ให้พอ เช่น ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดเทียน บวบ มะระ ถั่วฝักยาว ถั่วพุ่ม น้ำเต้า แพง ฟักทอง ถั่วพู คะน้า ผักกาดเขียววางตุ้ง ผักกาดหอม ผักชี (ผักกาดหอม และผักชีนั้นควรทำร่มราไรให้ด้วย) ผักกาดขาวเล็ก ผักกาดขาวใหญ่ มะเขือมอญ

4. ผักและพืชบางอย่างที่ควรปลูกไว้รับประทานตลอดปี ได้แก่ พืชที่ทนทาน ปลูกครั้งเดียวรับประทานได้ตลอดปี เช่น สาระแหน่ ผักชีฝรั่ง หอมแบ่ง แมงลัก โหระพา กะเพรา ผักตำลึง ผักบุ้งไทย กระชาย ข่า ตะไคร้ บัวบก มะแว้ง มะเขือพวง พริกชี้ฟ้า พริกชี้หนู มะเขือต่าง ๆ

วิธีการปลูกพืชผักสวนครัว

1. การพรวนดิน ใช้จอบขุดดินลึกประมาณ 6 นิ้ว เพื่อพรวนดินให้มีโครงสร้างดีขึ้น กำจัดวัชพืชในดินกำจัดไข่แมลง หรือโรคพืชที่อยู่ในดิน โดยการพรวนดินตากทิ้งไว้ประมาณ 7-15 วัน

2. การยกแปลง ใช้จอบพรวนยกแปลงสูงประมาณ 4-5 นิ้ว จากผิวดิน โดยมีความกว้างประมาณ 1-1.20 เมตร ส่วนความยาวควร เป็นตามลักษณะของพื้นที่หรืออาจแบ่งเป็นแปลงย่อย ๆ ตามความเหมาะสม ความยาวของแปลงนั้นควรอยู่ในแนวทิศเหนือ-ใต้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผักได้รับแสงแดดทั่วทั้งแปลง

3. การปรับปรุงเนื้อดิน เนื้อดินที่ปลูกผักควรเป็นดินร่วนแต่สภาพดินเดิมนั้นอาจจะ เป็นดินทรายหรือดินเหนียว จำเป็นต้องปรับปรุง ให้เนื้อดินดีขึ้นโดยการใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตราประมาณ 2-3 กิโลกรัม ต่อเนื้อที่ 1 ตารางเมตร คลุกเคล้าให้เข้ากัน

4. การกำหนดหลุมปลูก จะกำหนดภายหลังจากเลือกชนิดผักต่าง ๆ แล้ว เพราะว่า ผักแต่ละชนิดจะใช้ระยะปลูกที่แตกต่างกัน เช่น พริก ควรใช้ระยะ 75 x 100 เซนติเมตร ผักบุ้ง จะเป็น 5 x 5 เซนติเมตร เป็นต้น

วิธีการเก็บเกี่ยวผักสวนครัว

การเก็บเกี่ยวผัก ควรเก็บในเวลาเช้าจะทำให้ได้ผักสดดี และหากยังไม่ได้ใช้ให้ ล้างให้สะอาด และนำเก็บไว้ในตู้เย็น สำหรับผักประเภทผล ควรเก็บในขณะที่ผลไม่แก่จัดจะ ได้ผลที่มีรสดีและจะทำให้ผลตก หากปล่อยให้ผลแก่ค้ำตัน ต่อไปจะออกผลน้อยลง สำหรับในผัก ใบหลายชนิด เช่น หอมแบ่ง ผักบุ้งจีน คะน้า กะหล่ำปลี การแบ่งเก็บผัก ที่สดอ่อนหรือ โตได้ ขนาดแล้ว โดยยังคงเหลือลำต้น และรากไว้ไม่ถอนออกทั้งต้น รากหรือต้นที่เหลืออยู่ จะสามารถ งาม ให้ผลได้อีกหลายครั้ง ทั้งนี้จะต้องมีการดูแลรักษา ให้น้ำและปุ๋ยอยู่ การปลูกพืช หมุนเวียนสลับ ชนิดหรือปลูกผักหลายชนิดในแปลงเดียวกัน และปลูกผักที่มีอายุเก็บเกี่ยวสั้น บ้างยาวบ้าง คละกันแปลงเดียวกัน หรือปลูกผักชนิดเดียวกัน แต่ทยอยปลูกครั้งละ 3-5 ต้น หรือประมาณว่า พอรับประทานได้ในครอบครัว ในแต่ละครั้งที่เก็บเกี่ยว ก็จะทำให้ผู้ปลูกมีผักสด เก็บ รับประทานได้ทุกวันตลอดปี

ภาพที่ 30 พืชผักสวนครัว
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

ภาพที่ 31 พืชผักสวนครัว
ที่มา : ภาพถ่ายจากสถานที่จริง

บรรณานุกรม

สุริยะ หาญพิชัย และณัฐทิยาภรณ์ การะเกตุ. (2561). มรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นในตำบลบัวชุม อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(1). 47-60.

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่. (2566). ข้อมูลพื้นฐานตำบลหัวไผ่ (ออนไลน์). จาก <https://www.huapai-singburi.go.th/>. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566.

องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566 – พ.ศ.2570).

สิงห์บุรี : องค์การบริหารส่วนตำบลหัวไผ่.

ทวีป จุมนัน. ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 19 สิงหาคม 2566

เรณู สนพุ่ม. ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 19 สิงหาคม 2566

สุนทร เหล่าเจริญ. ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อ 19 สิงหาคม 2566